

Bashkia Kukës

Plani Vendor i Zhvillimit i Bashkisë Kukës

Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

Локален план за развојот на Општина Кукес

Bashkia Kukës
Prill 2006

**Plani Vendor i Zhvillimit
i Bashkisë së Kukësit**

**Local Plan on Development
of the Municipality of Kukës**

**Локален план за развојот
на Општина Кукес**

Ky plan zhvillimi për Bashkinë e Kukësit u hartua nga institucioni i Bashkisë në bashkëpunim me specialistë të shoqërisë civile dhe grupe të interesit. Ai u krye në kuadër të projektit pilot “Bashkëpunimi ndërkufitar Kukës-Prizren-Dragash-Gostivar”, zbatuar nga këto organizata partnere: Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (Shkup), Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (Tiranë) dhe Qendra Kosovare për Zhvillim (Gjakovë).

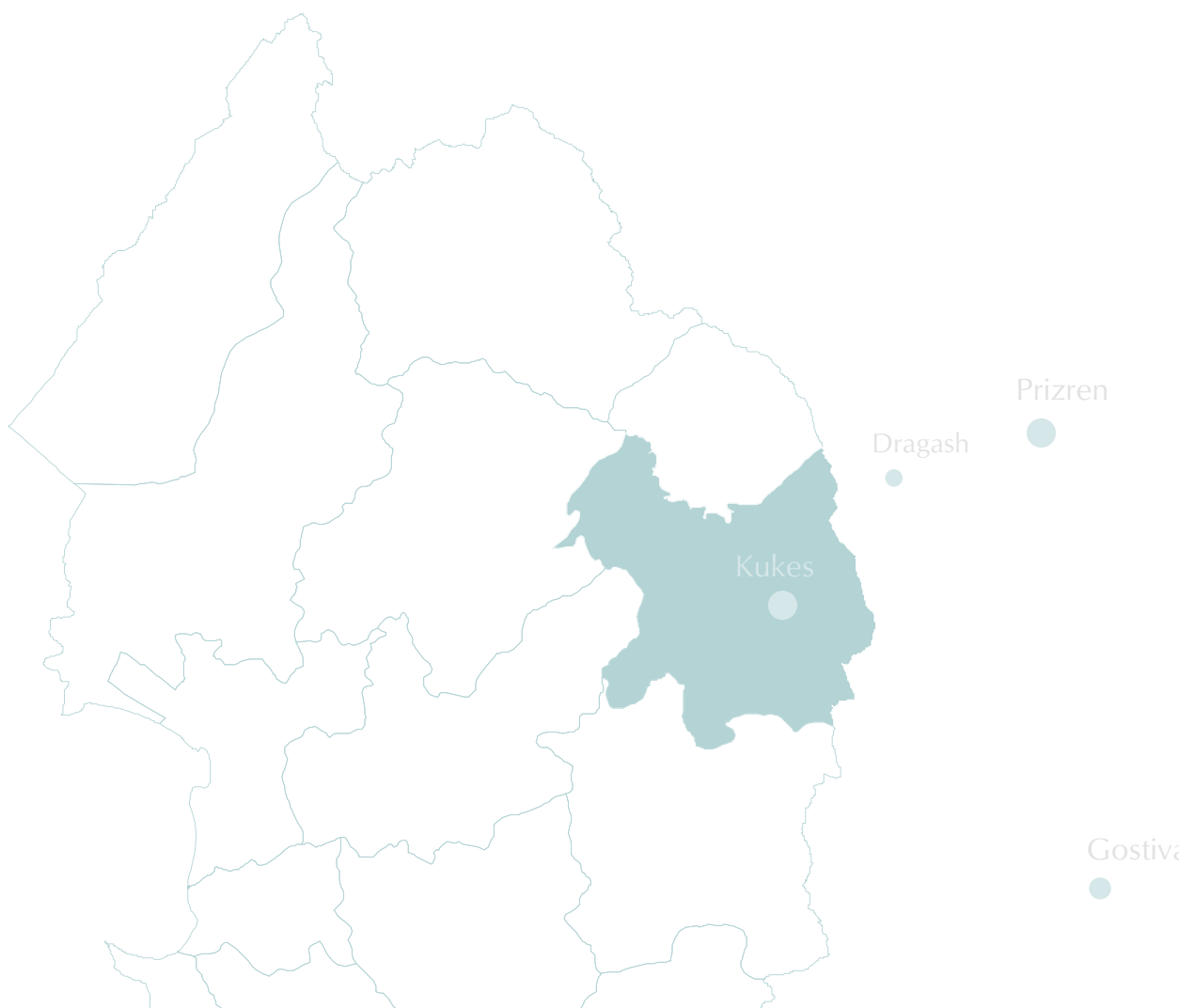
This development plan for the city of Kukës is drafted by the Municipality, in cooperation with specialists from civil society and interest groups. It was accomplished in the framework of the pilot project “Regional Cross-Border Cooperation Kukës-Prizren-Dragash-Gostivar”, implemented by these organizations: Macedonian Center for International Cooperation (Skopje), Institute for Democracy and Mediation (Tirana) and Kosova Development Center (Gjakova).

Овој развоен план за Општина Кукес е изработен од Општината во соработка со експертите од граѓанскиот сектор и групите на интерес. Планот е развиен во рамките на пилот-проектот „Пограничната соработка Кукес-Призрен-Драгаш-Гостивар“, и е имплементиран од следните партнер организации: Македонски центар за меѓународна соработка (Скопје), Институтот за демократија и медијација (Тирана) и Косовскиот центар за развој (Ѓаковица).

| Teksti në shqip u përgatit nga Nevila Sokoli, Enis Sulstarova
| Përkthimi në anglisht nga Roven Çadri
| Përkthimi në maqedonisht nga Adelina Tanaj
| Përgatitja për shtyp nga kaligrafik.net
| Shtypi [Gent Grafik](http://GentGrafik.com)

Përmbajtja	Content	Содржина
1. Hyrje ...9 1.2. Qyteti i Kukësit ...10 1.3. Problematika ...10	1. Introduction ...29 1.2. City of Kukes ...30 1.3. Problems ...30	1. Вовед ...47 1.2. Градот Кукес ...48 1.3. Проблематиката ...48
2. Etapat e projektit ndërkufitar Kukës-Prizren-Dragash-Gostivar ...13 2.1. Seminari i Kukësit ...14 2.1.1. Analiza SWOT për bashkëpunimin ndërkufitar ...15	2. Stages of the Cross-Border Project Kukes-Prizren-Dragash-Gostivar ...33 2.1. Workshop in Kukes ...34 2.1.1. SWOT Analysis on Cross-Border Cooperation ...34	2. Фази на пограничниот проект Кукес-Призрен-Драгаш-Гостивар ...51 2.1. Работилницата во Кукес ...52 2.1.1. CBOT (SWOT) анализа за пограничната соработка ...52
3. Vizioni ...16 3.1. Prioritetet ...17 3.2. Projekti i Qendrës Kulturore të Kukësit ...17 3.2.1. Analiza SWOT për Qendrën Kulturore ...18 3.2.2. Objektivat e Qendrës Kulturore ...18 3.2.3. Struktura e Qendrës Kulturore ...19 3.2.4. Plani i aktiviteteteve ... 20 3.2.5. Buxheti ...21	3. Vision ...35 3.1. Priorities ...35 3.2. Project on Cultural Center of Kukes ...37 3.2.1. SWOT Analysis on Cultural Center ...37 3.2.2. Objectives of Cultural Center ...38 3.2.3. Structure of Cultural Center ...38 3.2.4. Plan of activities ...39 3.2.5. Budget ...40	3. Визија ...54 3.1. Приоритетите ...54 3.2 Проектот за Културен центар на Кукес ...55 3.2.1. CBOT (SWOT) анализа за Културен Центар ...56 3.2.2. Цели на Културниот центар ...56 3.2.3. Структура на Културниот центар ...57 3.2.4. План на активности ...58 3.2.5. Буџет ...89
4. Drafte për të tjera projekte zhvillimi ...22 5. Letër Angazhimi nga Kryetari i Bashkisë së Kukësit ...25	4. Other draft-projects for development ...41 5. Letter of Commitment by the Mayor of Kukes ...44	4. Нацрт-предлози за други развојни проекти ...60 5. Писмо за ангажирање на Градоначалникот на Кукес ...62

Plani Vendor i Zhvillimit i Bashkisë së Kukësit

1. Hyrje

Ky plan zhvillimi për Bashkinë e Kukësit u hartua nga institucioni i Bashkisë në bashkëpunim me specialistë të shoqërisë civile dhe grupe të interesit.

Ai u krye në kuadër të projektit pilot “Bashkëpunimi ndërkufitar Kukes-Prizren-Dragash-Gostivar”, zbatuar nga këto organizata partnere: Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (Shkup), Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (Tiranë) dhe Qendra Kosovare për Zhvillim (Gjakovë).

Qëllimi i këtij projekti përfshinte tri aspekte të ndërlidhur me njëri-tjetrin: (1) aftësimin e punonjësve të pushtetit vendor dhe organizatave të shoqërisë civile për të ideuar dhe zbatuar projekte zhvillimi në të mirë të komuniteteve vendore; (2) nxitjen e bashkëpunimit midis pushtetit vendor dhe organizatave të shoqërisë civile për zbatimin e projekteve të zhvillimit të zonës; (3) institucionalizimin e bashkëpunimit ndërkufitar midis pushteteve vendore dhe organizatave të shoqërisë civile në rajonin në fjalë. Si produkt final i projektit janë planet e zhvillimit që secila nga bashkitë dhe komunat e përfshira në të ka hartuar dhe botuar në tri gjuhë, shqip, anglisht dhe maqedonisht. Plani i zhvillimit i Bashkisë së Kukësit, së bashku me ato të Komunave Prizren dhe Dragash në Kosovë dhe të Komunës së Gostivarit në Maqedoni shpresojmë që të tërheqë vëmendjen e qeverive të tri vendeve, donatorëve dhe investuesve të ndryshëm që të ndihmojnë në zhvillimin e rajonit dhe gjithashtu të jetë fillesa e një bashkëpunimi më të ngushtë midis komuniteteve të ndryshme që jetojnë në këtë zonë.

Pjesa e parë e botimit është një pamje panoramike e Kukësit dhe zonës rreth tij nëpërmjet të dhënave të ndryshme demografike, ekonomike, shoqërore si edhe një përshkrim i situatës së tanishme. Më pas lexuesit njihen shkurtimisht me procesin e hartimit të planit të zhvillimit në kuadër të projektit rajonal dhe në pjesën e tretë me objektivat e planit, përparësitë e tij, aksionet dhe aktorët e realizimit dhe afatet kohore.

Gjejmë rastin të falenderojmë të gjithë ata që dhanë ndihmesën e tyre në hartimin e planit. Veçanërisht u jemi mirënjohës për përkushtimin e tyre z. Osman Elezi, Kryetar i Bashkisë së Kukësit, z. Fatmir Gjuta, Kryetar i Këshillit Bashkiak dhe z. Rexhep Shahu, kordinator i IDN për qytetin e Kukësit gjatë zbatimit të projektit.

Stafi i IDN

1.2. Qyteti i Kukësit

Qyteti i Kukësit shtrihet në pjesën verilindore të Republikës së Shqipërisë me kordinata 42.0° gjerësi gjeografike dhe 20.4° gjatësi gjeografike. Është qytet kufitar me qytetin e Prizrenit (Kosovë) ku si pikë kontakti është dogana e Morinës dhe me Dragashin (Kosovë), ku si pikë kontakti është Komuna e Shishtavecit. Megjithëse rrethi i Kukësit në juglindje ka kontakt kufitar me Maqedoninë, komunikimet me qytetet e Gostivarit dhe Tetovës kryhen përmes Kosovës. Në brendësi të territorit shqiptar Kukësi kufizohet me Hasin në veri, Pukën në perëndim dhe Peshkopinë në jug. Qyteti i Kukësit klasifikohet si Bashki dhe është qendër administrative e Prefekturës dhe e Qarkut të Kukësit, që përveç rrethit të Kukësit përfshin Tropojën me Hasin.

Megjithëse zona e Kukësi është një vendbanim i hershëm historik, siç dëshmohet prej varreve ilire të zbuluara në fshatin Kënetë, Kukësi ose Kukësi i Ri është një ndër qytetet më të reja në Shqipëri. Përfundoi së ndërtuari në vitin 1976 dhe vendin e Kukësit të Vjetër e zuri hapësira ujore prej 72.5 km² e liqenit artificial të Fierzës, i cili u ndërtua në funksion të hidrocentralit me të njëjtin emër. Baseni i Liqenit të Fierzës furnizohet nga dy lumenj, Drini i Zi dhe Drini i Bardhë. Të dy këto degë formojnë Lumin Drin, më të gjatën në Shqipëri, i cili derdhet në Detin Adriatik. Bashkimi i dy Drinave i kanë dhënë Kukësit formën e një gadishulli, gjë që i jep një pamje shumë piktoreske. Kukësi ka një lartësi mesatare prej 650 m mbi nivelin e detit ku lartësia më ulët është 299 m dhe më e larta 2468 m. Relievi në përgjithësi është i thyer me forma të bukura dhe karakteristike, por infrastruktura rrugore që lidh shumë nga fshatrat është tej mase e amortizuar dhe në disa zona mungon fare. Largësia nga kryeqyteti është prej 208 km, distancë e cila përshkohet për 6-7 orë, për shkak të gjendjes së rëndë të rrugës.

1.3. Problematika

Popullsia e qytetit të Kukësit është rreth 17600 banorë. Rrethi i Kukësit në 15 vitet e fundit u përfshi nga një lëvizje demografike e pakontrolluar. Shumë nga fshatrat u braktisën, popullsia e tyre migroi në zonave të ulta, kryesisht Tiranë, Durrës, Lushnjë etj, si edhe drejt qytetit të Kukësit. Si rezultat i kësaj lëvizjeje në shumë fshatra kemi një përgjysmim të popullsisë dhe për bashkinë kemi një rritje prej 35% - 40 % vetëm në periudhën 1991-2005.

Gjendja ekonomike e Kukësit përcaktohet në një masë të madhe nga gjeografia. Kukësi ka një terren kryesisht malor. Kjo ka bërë të mundur që banorët e këtyre zonave prioritet për sigurimin e jetës të kenë blegtorinë. Kukësi është shquar për rritjen e bagëtive të imta (kryesisht dele). Si rrjedhojë e produktit të leshit që merrej nga këto bagëti në Kukës deri në fund të viteve

80-të ka qenë e zhvilluar manifaktura e qilimave dhe sixhadeve, të njohura jo vetëm në Shqipëri por edhe jashtë saj. Zona përreth Kukësit përveç blegtorisë, një pasuri të madhe ekonomike ka edhe rezervat e mineraleve të kromit dhe të bakrit. Si rrjedhojë në Kukës deri në fillimin e viteve 90, kanë ekzistuar miniera dhe uzina, si miniera e Kalimashit, Gjeganit, uzina e përpunimit të bakrit në Rexhepaj, uzina mekanike në Kukës etj. Më vonë, shumë prej këtyre sektorëve ekonomikë pushuan së ekzistuari.

Në kushtet e reja shumica e banorëve të Kukësit mbetën të papunë. Një pjesë migruan jashtë vendit ose në zonat fushore të Shqipërisë, një pjesë tjetër iu rikthye blegtorisë, bujqësisë dhe peshkimit si aktivitete kryesore ekonomike, kurse një pjesë merret me tregëtinë e vogël. Afërsia gjeografike me qytete të Kosovës ka bërë që tregtarët e vegjël kuksianë të kryejnë aktivitetet e tyre tregtare me vendet fqinje, duke shmangur koston e lartë të transportit që do të kishin në rast se do furnizoheshin në Tiranë, Durrës, Shkodër etj. Megjithatë shkëmbimet tregëtare me Maqedoninë nuk favorizohen nga regjimi i tanishëm i vizave. Qytetarët kuksianë nuk lejohen ta marrin vizën hyrëse në kufirin Kosovë-Maqedoni, por duhet ta marrin në Ambasadën e Maqedonisë në Tiranë, gjë që sjell kosto të mëdha kohore dhe financiare.

Aktualisht qyteti është në kushte shumë të vështira ekonomike. Kukësi është një nga qytetet më të varfëra të Shqipërisë. Papunësia është mbi 30%, sipas statistikave zyrtare. Pjesa më e madhe e popullsisë, rreth 50 %, trajtohet me ndihmë sociale nga ana e bashkisë. Pjesa më e madhe e të ardhurave vijnë nga institucionet shtetërore, emigracioni dhe një pjesë nga tregtia e vogël ndërkuftare. Sipas një studimi të vitin 2002, 17% e banorëve të Kukësit raportuan se kanë pjesëtarë të familjes që punojnë jashtë shtetit dhe 3% raportuan se pjesëtarë të familjes punojnë në qytete të tjera të vendit. Kategoria më e prekur nga papunësia janë gratë, me 67% të të papunëve të Kukësit.

Një faktor tjetër që ka ndikuar në gjendjen ekonomike të Kukësit është infrastruktura e amortizuar. Gjendja e keqe e rrugës kombëtare ka bërë që Kukësi të jetë një nga zonat më të izoluar të vendit dhe kjo ka ndikuar në zhvillimin njerëzor të tij. Për shkak të largësisë dhe koston e udhëtimit, sipërmarrjet vendase dhe të huaja nuk investojnë në Kukës. Me kohë është hedhur ideja për ndërtimin e rrugës (autostrade) Durrës-Morinë-Prishtinë, e cila do mundësonte lëvizjen më të shpejtë të njerëzve. Deri tani pas 6 vjetesh janë hapur vetëm 7-8 kilometra rrugë. Së shpejti përfundon Aeroporti i Kukësit i cili do t'i japë një frymë të re lëvizjes dhe qarkullimit të njerëzve dhe mallrave. Aeroporti do ta kthente Kukësin në një nyje të rëndësishme të komunimit ndërkufitar në rajon. Por pa rrugën Durrës-Morinë-Prishtinë, aeroporti nuk do ta kryente funksionin e plotë të tij.

Për shkak të veçorive natyrore dhe klimaterike, Kukësi ka disa potenciale të zhvillimit turistik. P.sh. pranë Liqenit të Fierzës mund të ndërtoheshin pika verimi. Gjithashtu qendra skiatorësh mund të ndërtoheshin dhe të funk-

12 - Plani Vendor i Zhvillimit i Bashkisë së Kukësit

siononin gjatë dimrit. Mirëpo sërish infrastruktura e dobët dhe mungesa e politikave të tërheqjes së investimeve ka bërë që këto mundësi të mos shfrytëzohen.

Problematike mbetet gjendja në furnizimin me energji elektrike dhe ujë të Kukësit. Megjithëse në zonën përreth qytetit gjendet pasuria më e madhe e energjisë ujore, prej së cilës përfiton e gjithë Shqipëria, Kukësi në krahasim më qytetet e tjera përjeton ndërprerje të gjata të energjisë elektrike. Gjatë krizës së madhe energjitike që përfshiu vendin dimrin që shkoi Kukësi furnizohej me energji vetëm 3-4 orë në ditë. Niveli i arkëtimit të pagesave të energjisë elektrike në qytet është i ulët, por kjo pritet nga një popullsi pjesa më e madhe e së cilës jeton me ndihmë ekonomike nga bashkia. Kukësi ka burime të shumta ujore që mbeten të pashfytëzuara si duhet, për shkak të gjendjes së dobët të rrjetit të furnizimit. Për pasojë, shtëpitë në Kukës kanë ujë të rrjedhshëm vetëm 9 orë në ditë. Për përmirësimin e rrjetit të ujit janë bërë ndërhyrje të herëpashershme nga bashkia dhe nga donatorë ndërkombëtarë.

Sa më sipër është problematika kryesore e Kukësit, e shprehur gjatë projektit ndërkufitar prej titullarëve të bashkisë, grupit që mori pjesë në trainimet e ndryshme dhe prej seminarit të zhvilluar në fazën e fundit të projekti. Plani i mëposhtëm i veprimit, ka veçuar dhe adresuar 2-3 prej këtyre problemeve, që mund të gjejnë zgjidhje edhe me anë të bashkëpunimit ndërkufitar me Kosovën dhe Maqedoninë, duke mbajtur parasysh edhe proceset e decentralizimit të pushtetit vendor dhe specifikat institucionale në secilën prej bashkive/komunave kufitare ku u shtri projekti.

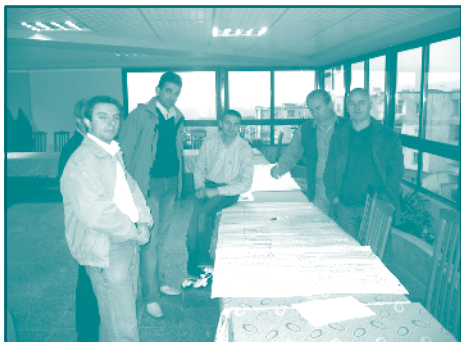
2. Etapat e projektit ndërkufitar Kukës-Prizren-Dragash-Gostivar

Projekti i bashkëpunimit ndërkufitar midis zonave të Kukësit, Prizrenit, Dragashit dhe Gostivarit, i organizuar nga Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (Shkup), Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (Tiranë) dhe Qendra Kosovare për Zhvillim (Gjakovë), kaloi nëpër disa faza përpara se të vinim te hartimi i planeve të veprimit për këto zona. Në tabelën e mëposhtme paraqitet përfshirja e grupeve të punës prej Kukësit dhe IDN në këtë projekt.

Data/Periudha	Vendi	Aktiviteti
Maj 2005	Kukës Tiranë	Përzgjedhja e grupit të punës nga Kukësi që merr pjesë në projekt si përfaqësi e pushtetit vendor dhe e shoqërisë civile. Takimi njohës i grupeve të punës prej Kukësit, Gostivarit, Prizrenit dhe Dragashit si edhe të ekipeve prej organizatave zbatuese të projektit.
16-17 maj 2005	Strugë	Prezantimi i hapave të mëtejshme të projektit. Seminar mbi të Drejtat e Njeriut dhe Demokracinë, organizuar nga IDN.
16-18 qershor 2005	Durrës	Grupet e punës nga 4 zonat prezantohen dhe diskutojnë mbi marrëdhënien midis sfidave të zhvillimit dhe procesin e decentralizimit në bashkitë dhe komunat përkatëse.
7-9 korrik 2005	Shkup	Trainimi i grupeve të punës mbi ciklin e projektit.
1-3 shtator 2005	Mitrovicë	Trainimi i grupeve të punës mbi planifikimin strategjik.
29 shtator 2005 – 1 tetor 2005	Peshkopi	Trainimi i grupeve të punës mbi planin e veprimit.

14 - Plani Vendor i Zhvillimit i Bashkisë së Kukësit

7-11 nëntor 2005	Gostivar Prizren Dragash, Kukës	Vizitat e grupeve të punës në 4 bashkitë dhe komunat e projektit për t'u njohur me problematikat përkatëse
11-13 mars 2006	Kukës	Seminar për hartimin e planit të veprimit.

2.1. Seminari i Kukësit

Plani i veprimit u realizua gjatë seminarit të zhvilluar në mjediset e Bashkisë së Kukësit, më 11-13 mars 2006 dhe nën kujdesin e kryetarit të Bashkisë, z. Osman Elezi. Grupi hartues prej 28 vetash përbëhej nga zyrtarë dhe specialistë të bashkisë, veprimtarë të organizatave të shoqërisë civile të Kukësit, arsimtarë, përfaqësues të sipërmarrjes dhe të mediave. Takimi u moderua nga ekipi i Institutit për Demokraci dhe Ndërmjetësim. Ndër të ftuarit ishte edhe Prof. Dhimitër Doka, i cili prezantoi një studim të kryer mbi përfshirjen e zonave kufitare të Shqipërisë në dinamikat rajonale. Pas diskutimeve mbi gjendjen e tanishme në Kukës, prej nga doli përkrahimi që bëme më lart, pjesëmarrësit në seminar u angazhuan në parashtrimin e prioritetëve që duhen adresuar në Kukës dhe në përzgjedhjen e atyre më kryesore që mund të zgjidhen nga Bashkia, komuniteti i Kukësit, në bashkëpunim me partnerë rajonalë dhe ndërkombëtarë. Perceptimi i pjesëmarrësve mbi përfshirjen e Kukësit në bashkëpunime rajonale jepet nga tabela e mëposhtme e analizës SWOT.

2.1.1. Analiza SWOT e bashkëpunimit ndërkufitar

<p>Anët e forta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozita gjeografike - Gjuha, kultura, zakonet e për-bashkëta - Lidhje historike - Ekzistenca e doganës - Burimet minerale - Liqeni i Fierzës dhe burimet ujore - Aeroporti i Kukësit - Krahu i lirë i punës - Niveli arsimor - Tradita e prodhimeve artizanale 	<p>Anët e dobëta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mungesa e infrastrukturës - Mungesa e një marrëveshjeje bashkëpunimi ndërkufitar - Mosvëmendja e qeverisë dhe e donatorëve - Mungesa e një rrjeti bankar - Mungesa e reklamimit të buri-meve të mëdha të zonës - Joefikasiteti i Dhomës së Tregëtisë - Mungesa e teknologjisë bashkëko-hore - Mungesa e kapaciteteve për hartim dhe thithje projektsh prej donatorëve
<p>Mundësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liqeni i Fierzës si burim i rëndë-sishëm ekonomik - Përmirësimi i infrastrukturës për peshkim dhe rritjen e rasatit të peshkut - Interesi i donatorëve ndërkombë-tarë - Rehabilitimi i infrastrukturës - Mikpritja si traditë - Turizmi malor - Pozita e Kukësit si pikë tranziti 	<p>Risqet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konfliktet mbi pronësinë - Krijimi i monopoleve - Mungesa e një shoqërie civile konkurruese - Paragjykimet krahinore - Korrupsioni i zyrtarëve - Paragjykimet politike - Pasiguria për standartet - Migrimi i popullsisë drejt zonave të ulta

3. VIZIONI

Kukësi do të jetë një qendër e rëndësishme ekonomike, arsimore dhe e shkëmbimeve kulturore që do të zhvillohet në harmoni me historinë, kulturën dhe njerëzit e zonës përreth.

3.1. Prioritetet

Prej seancës së brainstorming më poshtë janë idetë e hedhura për projekte me komponent ndërkufitar, të grupuara dhe të renditura sipas prioritetit që u shfaq nga pjesëmarrësit:

- Lëvizja e lirë ndërkufitare e njerëzve dhe mallrave

Çështje: Lobimi i kuadrit ligjor për kalimin e kufirit midis Kukësit dhe rajoneve kufitare në Maqedoni dhe Kosovë;
Hapja e pikave të reja doganore.

- Eko-turizmi dhe bashkëpunimi kulturor

Çështje: Shkëmbime dhe aktivitete për njohjen e kulturave të rajonit;
Shfrytëzimi i kapaciteteve të Kukësit për të tërhequr turistë nga rajoni dhe përtej tij;
Eko-turizmi në Fierzë dhe turizmi dimëror.

- Ndërtimi i infrastrukturës rrugore

Çështje: Ndërtimi i rrugës Durrës-Morinë-Prishtinë
Ndërtimi i rrugëve për lidhjet ndërkufitare me Kosovën dhe Maqedoninë.

- Zhvillimi ekonomik

Çështje: Stimulimin e tregëtisë rajonale;
Themelimi në Kukës i një qendre të ekonomisë dhe tregëtisë ndërkufitare.

- Zhvillimi i industrisë

Çështje: Shfrytëzimi i burimeve minerale
Industria e përpunimit të peshkut

- Investime në fushat e energjisë

- Bashkëpunime arsimore në rajon

- Lufta kundër korrupsionit dhe evazionit fiskal

- Shëndetësia

Renditja e mësipërme bazohet te shpeshtësia e përgjigjeve të pjesëmarrësve të seminarit për çështje të ndryshme. Diskutimi i mëtejshëm çoi në filtrimin e njërit prej prioriteteve për t'u adresuar më tutje me anë të propozimit të një projekti konkret. Në procesin e filtrimit luajtën rol këta faktorë:

- (1) mundësia që projekti konkret të jetë i realizueshëm në një kohë të shkurtër, deri në një vit;
- (2) të jetë brenda mundësive të realizimit prej Bashkisë dhe komunitetit të Kukësit me mbështetjen donatorëve;
- (3) të ketë domethënie dhe interes edhe komunitetet matanë kufirit në Kosovë dhe Maqedoni dhe të përçojë vlerat e bashkëpunimit ndërkufitar;
- (4) komunitetet kufitare në Kosovë dhe Maqedoni të kenë mundësi të japin ndihmesën e tyre për realizimin e tij;
- (5) përfundimet e projektit të jenë të qëndrueshme në kohë.

Bazuar mbi kriteret e mësipërme, çështjet që hyjnë te lëvizja e lirë dhe të ndërtimi i infrastrukturës rrugore nuk u morën në konsideratë për faktin se kërkojnë impenjime afatgjata të aktorëve vendorë, bashkëpunim me pushtetin qendror, me qeveritë e vendeve fqinje si edhe me donatorë dhe aktorë të fuqishëm të fuqishëm ndërkombëtare. Një arsye tjetër është edhe fakti se tashmë këto prioriteteve janë të përfshira në planet ekzistuese të zhvillimit të hartuara nga Bashkia e Kukësit, Qarku i Kukësit, si edhe në strategjitë afatgjata kombëtare, siç është p.sh. autostrada Durrës-Morinë-Prishtinë. Nevojitet një projekt original, i gjeneruar nga vetë komuniteti i Kukësit, i cili t'u interesonte edhe komuniteteve në Prizren, Dragash, Gostivar dhe më gjerë. Prandaj u vendos të përqendroheshin energjitë te prioriteti i eko-turizmit dhe bashkëpunimit kulturor në rajon.

3.2. Projekti mbi Qendrën Kulturore të Kukësit

Ndërmjet ideve që u hodhën në kuadër të prioritetit të eko-turizmit dhe bashkëpunimit kulturor në rajon, ideja e ndërtimit të një qendre kulturore, brenda së cilës do të vendoset edhe muzeu mbi strehimin, mikpritjen dhe bujarinë që tregoi populli i Kukësit gjatë krizës së refugjatëve të vitit 1999, gjeti përkrahjen më të madhe të pjesëmarrësve të seminarit. Kjo ide u nënshtrua analizës SWOT, siç paraqitet më poshtë.

3.2.1. Analiza SWOT e Qendrës Rajonale të Kulturës

<p>Anët e forta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimul kulturor dhe shkencor për qytetin - Hulumtime etnologjike dhe historike për zonën ndërkufitare - Qendër muzeale për veçoritë e zonës - Kontribut për edukimin - Kontribut për aktivitete të rinisë - Nyje integruese midis elitave kulturore të Kukësit dhe qendrave studimore dhe kulturore ndërkombëtare - Trainime mbi ndërtim kapacitetesh njerëzore të qytetit të Kukësit - Shkëmbime ndërkufitare kulturore dhe shkencore 	<p>Anët e dobëta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjendja e godinës - Nevoja për rikonstruksion - Problemet e pronësisë së godinës
<p>Mundësitë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godina ekziston, megjithëse kërkon ristikurim dhe përshtatje - Mbështetja e Bashkisë dhe e komunitetit 	<p>Risqet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mungesa e mjeteve financiare - Lidhje të dobëta të organizatave të shoqërisë civile me komunitetin

3.2.2. Objektivat e Qendrës Kulturore në Kukës

1. Evidentimi dhe ripërtëritja e vlerave kulturore të banorëve të Kukësit.
2. Nxitje e studimeve shkencore dhe kulturore.
3. Rritja e kapaciteve njerëzore të zonës.
4. Edukimi i rinisë me vlerat kulturore të Kukësit.
5. Paraqitje ndaj vizitorëve vendas dhe të huaj të historisë dhe etnografisë të komuniteteve të Kukësit.
6. Përmirësimi i imazhit të Kukësit si bashkësi me vlera kulturore që duhen ruajtur.

7. Nxitje e bashkëpunimi midis shoqërive civile, komunitetit dhe bashkisë
8. Nyje e bashkëpunimeve kulturore dhe shkencore ndërkufitare.

3.2.3. Struktura e Qendrës Kulturore

Qendra Kulturës është një institucion shkencor, propagandistik dhe kulturor në varësi të Bashkisë së Kukësit. Pjesë përbërëse të saj do të jenë ekspozita historike-etnografike e zonës, ekspozita e eksodit kosovar të vitit 1999, biblioteka, salla mbledhjesh dhe zyra të ndryshme.

a. Muzeu historik-etnografik i Kukësit do të ekspozojë materiale që dëshmojnë për historinë e lashtë të zonës dhe mbi veçoritë etnografike dhe kulturore të saj.

b. Muzeu i eksodit kosovar do të ekspozojë materiale mbi mikpritjen kukesiane dhe të zonës perreth të mijërave refugjatëve kosovarë gjatë vitit 1999. Duke qenë se kjo krizë përfshiu edhe vende të tjera si Maqedoninë apo Malin e Zi, muzeu do të jetë përfaqësues edhe për këto vende. Me këtë rast do të kërkohet bashkëpunimi i të gjithë të interesuarve në Kosovë, Shqipëri, Maqedoni, Mal të Zi dhe shoqatat ndërkombëtare humanitare. Muzeu do t'u shërbejë si një kujtesë popujve të rajonit që spastrimet etnike të mos përsëriten më në Ballkan.

c. Përveç dy ekspozitave të përhershme, qendra kulturore do të ketë edhe salla të ekspozitave të përkohshme, si p.sh. të pikturave, librave etj.

d. Salla mbledhjes dhe takimesh të pajisura edhe me mjete audio-vizive, që mund të përdoren edhe për tranime, etj.

e. Biblioteka që do të përmbajë botime shqip dhe në gjuhë të tjera për Kukësin dhe rrethinat e tij.

f. Zyra dhe depo për administratën.

g. Zyra që do të jepen në përdorim të shoqatave jofitimprurëse dhe shoqatave rinore që veprojnë në Kukës.

h. Dyqane për objekte artistike suvenire dhe materiale propagandistike (kartolina, libra, broshura në gjuhë të ndryshme) mbi Kukësin.

i. Bar-Kafe.

3.2.4. Plani i aktivitetete

Nr	Aktivitetet	2006	2007	Pergjegjes
1	Prezantimi i projektit tek banorët e Kukësit			Bashkia
2	Takime të përbashkëta rajonale për promovimin e projektit			Bashkitë e rajonit
3	Aktivitete ndërgjegjësimi			Grupet e interesit
4	Takim ekspertësh për përcaktimin e materialeve			Bashkia, Shoqëria Civile, Ekspertë të fushave të ndryshme
5	Takim me donatorë			Bashkia, qeveria qendrore, Shoqëria civile, Media
6	Grumbullimi i materialeve muzeale			Bashkitë dhe komunat Kukës, Prizren, Gostivar, Dragash, etj.
7	Zgjidhja e çështjeve të pronësisë së godinës			Bashkia Kukës
8	Rikonstruksioni i godinës			Bizneset vendase Donatorë
9	Dizenjimi i ambienteve			Studio arkitekturore Kukës
10	Promovimi i Oendrës			Bashkia Kukës

3.2.5. Buxheti i parashikuar:

Nr	Aktiviteti	Vlera (Euro)	Financuesit e mundeshem
1	Prezantimi i projektit tek banorët e Kukësit	400	Bashkia
2	Takime të përbashkëta rajonale për promovimin e projektit	4,000	Bashkite Rajonale
3	Aktivitete ndërgjegjësimi	10,000	Bashkia, Media lokale, Donatoret
4	Takim ekspertësh për përcaktimin e materialeve	8,000	Donatoret, komuniteti
5	Takim me donatorë	1,000	Komuniteti
6	Grumbullimi i materialeve muzeale	10,000	Donatoret, komuniteti
7	Zgjidhja e çështjeve të pronësisë së godinës	1,000	Bashkia
8	Rikonstruksioni i godinës	200,000	Donatoret
9	Dizenjimi i ambjenteve	20,000	Donatoret, Bashkia
10	Promovimi i Qendrës	3,000	Bashkia ,Donatoret
	TOTAL	257,400	

4. Drafte për të tjera projekte zhvillimi

Megjithëse vëmendja e grupit të punës në seminarin e Kukësit u fokusua mbi idenë e ngritjes së qendrës Kulturore, u hodhën ide për të tjera projekte zhvillimi. Dy prej tyre, të vlerësuara si më interesante janë të botuara më poshtë, si projekte në fazën embrionale, gati për t'u zhvilluar si projekte më vete dhe për t'u zbatuar nga komuniteti i Kukësit dhe Bashkia, në bashkëpunim me partnerë rajonalë dhe ndërkombëtarë.

No. 1	Project Themelimi i një bordi për lehtësimin rritjen dhe forcimin e niveleve të bashkëpunimit ndërkufitar	Tipi i programit Themelimi i strukturave për të nxitur dhe mbështetur aktivitetet ndërkufitare
<p>Përshkrim i shkurtër i projektit</p> <p>Si pjesë e zbatimit të strategjive dhe programëve për zhvillimin e komuniteteve të Shqipërisë, një mekanizëm i rëndësishëm është bashkëpunimi ndërkufitar. Programe dhe strategji janë bërë një mekanizëm shumë popullor për zhvillimin ekonomik dhe shoqëror të rajoneve të ndryshme në Evropë dhe ky projekt synon forcimin e marrëdhënieve të tilla për qytetin dhe rajonin e Kukësit.</p> <p>Ekzistojnë disa marrëveshje ndërkufitare në nivel kombëtar dhe vendor, që shërbejnë si bazë për intensifikimin e marrëdhënieve midis komuniteteve në dy krahët e kufijve të Shqipërisë me Kosovën dhe Maqedoninë. Institucionalizimi i këtyre marrëveshjeve sipas standarteve dhe parametrave të BE do të shërbejë si një mjet shumë i rëndësishëm për përmirësimin e gjenjes së qyteteve dhe fshatrave.</p> <p>Aktivitetet e parashikuara janë:</p> <p>Kryetarët e bashkive të Shkodrës, Prizrenit dhe Gostivarit do të nisin kontaktet midis bashkive dhe do të promovojnë projektin;</p> <p>GTZ do të sigurojë ndihmë teknike lidhur me aspektet ekonomike dhe ligjore;</p> <p>Projekte të përbashkëta kufitare do të zbatohen.</p>		
<p>Përfundimet e pritura</p> <p>Aktivitete të ndryshme të zhvilluara në Kukës me komuna të Kosovës dhe Maqedonisë;</p> <p>Zhvillimi ekonomik i qyteteve dhe fshatrave kufitare;</p> <p>Marrëdhënie të përmirësuara me fqinjët matanë kufirit.</p>		<p>Targeted groups</p> <p>Qytete dhe fshatra kufitare në Shqipëri, Kosovë dhe Maqedoni</p>

Possible actors Bashkia e Kukësit me komunat e Prizrenit dhe Gostivarit; Komuna kufitare.	Kontribues potencialë të projektit GTZ (për ndihmën teknike)
Parakushtet Marrëveshje ndërkufitare midis qeverive të Shqipërisë, Kosovës dhe Maqedonisë Takim midis kryetarëve të bashkisë dhe komunave të Kukësit, Prizrenit dhe Gostivarit, në mbështetje të kësaj nisme	Faktorë të rrezikut Marrëdhëniet politike midis tri vendeve.
Totali i shpenzimeve 20,000Euro	
Person kontakti për projektin: Drejtori i Departamentit të Marrëdhënieve me Jashtë në Bashkinë e Kukësit	
Periudha e zbatimit: 2006-2007	Periudha e ndikimit pas një viti

No. 2	Project Përgatitja e një pakete informative për investitorët e huaj mbi tregëtinë dhe investimet në Kukës	Tipi i programit Themelimi i strukturave për nxitjen dhe mbështetjen e aktiviteteve ndërkufitare
Përshkrim i shkurtër i projektit Projekti synon të përgatisë një paketë informative mbi avantazhet që rajoni i Kukësit ofron për biznesin vendas dhe për tërheqjen e investuesve.		
Përfundimet e pritura Krijimi i një imazhi të ri për zonën e Kukësit Vendosja e komunikimeve të hapura me sipërmarrësit, institucionet vendore dhe partnerë potencialë. Konsolidimi i bashkëpunimit midis zonës së Kukësit dhe partnerëve të huaj.		Grupe të fokusuar Industrialistë, shoqata, Dhoma e Tregëtisë e Kukësit, dhoma të tjera tregëtare, institucione ndërkombëtare dhe sipërmarrës të huaj të interesuar për të investuar në Shqipëri
Aktorët Bashkia Dhoma e Tregëtisë dhe e Industrisë Media vendore Shoqëria civile		Kontribues të mundshëm Dhoma e Tregëtisë dhe e Industrisë Bashkia

24 - Plani Vendor i Zhvillimit i Bashkisë së Kukësit

Parakushte Shkëmbimi i informacionit midis institucion- eve	Faktorët e rrezikut Mungesa e interesit për sipërmarrje të reja dhe investime
Totali i shpenzimeve 16.000 Euro	
Person kontakti për projektin : Drejtori i Departamentit të Marrëdhënieve me Publikun në Bashkinë e Kukësit	
Periudha e zbatimit: 2006-2007	Periudha e ndikimit: 2006 dhe vazhdim

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA KUKËS

Nr 274 Prot

Kukës me 25.04.2006

Lënda: *Letër mbështetjeje për bashkëpunim.*

INSITUTI PËR DEMOKRACI DHE NDËRMJETËSIM

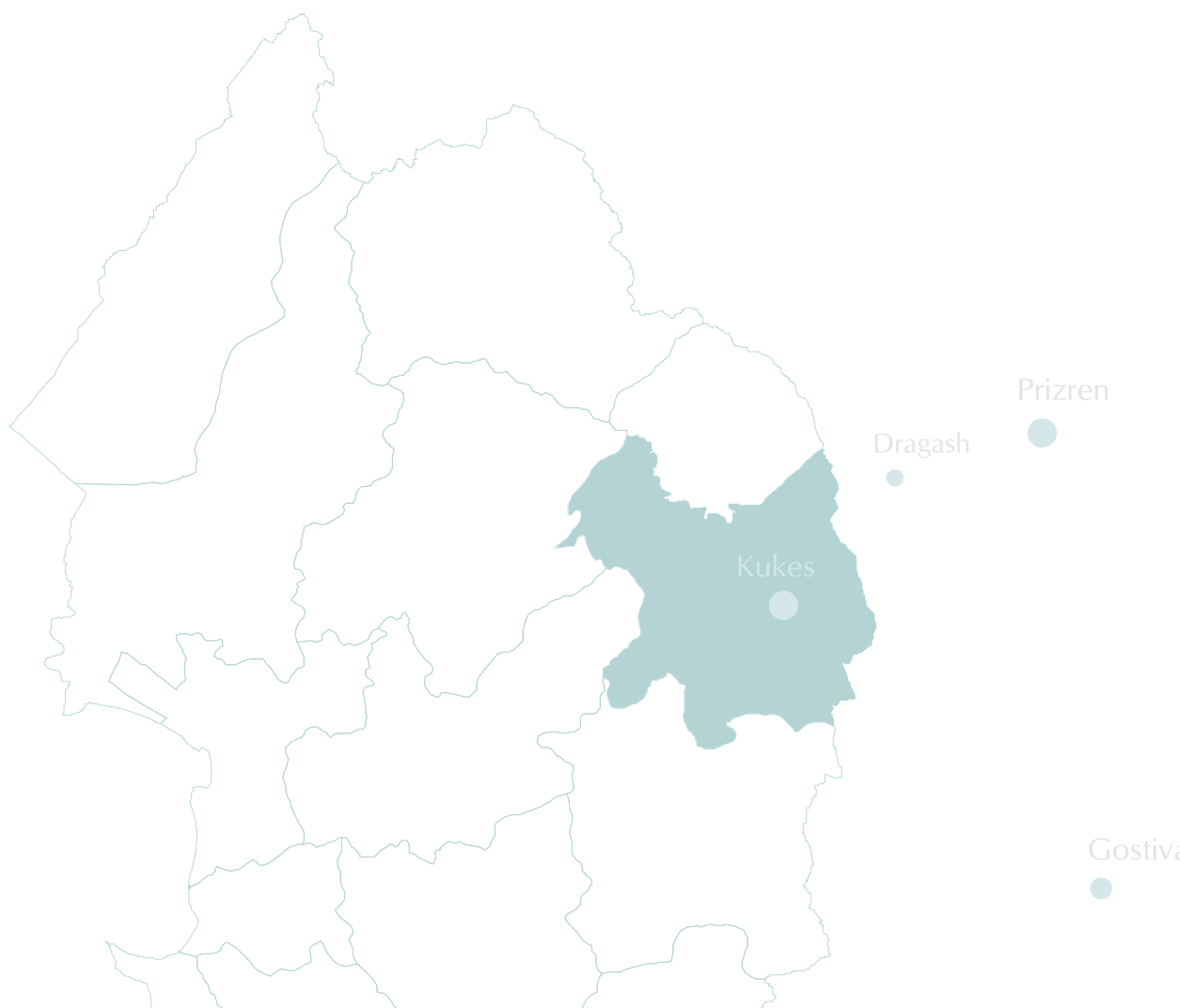
TIRANË

Bashkia e Kukësit ka marrë pjesë me anë të përfaqësuesve të saj në aktivitetet e projektit të bashkëpunimit rajonal “Kukës-Prizren-Dragash-Gostivar”, të zbatuar prej Qendrës Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar në Shkup, Institutit për Demokraci dhe Ndërmjetësim në Tiranë dhe Qendra Kosovare për Zhvillim në Gjakovë, duke e vlerësuar si një kontribut i rëndësishëm dhe në kohën e duhur për përfshirjen e Kukësit në bashkëpunime ndërkufitare.

Bashkia e Kukësit angazhohet të japë kontributin e saj në realizimin e projekteve që u hartuan në seminarin e datave 11-13 mars në Kukës, si edhe është e gatshme të përfshihet në realizimin e projekteve të tjera të ideuara nga Komunitetet e Prizrenit dhe Dragashit në Kosovë dhe Komunitetet e Gostivarit në Maqedoni. Duke shprehur falenderimet tona për shoqatat zbatuese të projektit ndërkufitar, Bashkia mbetet e hapur për t’u përfshirë në të tjera nisma rajonale në të ardhmen, prej të cilave përfitojnë të gjitha komunitetet që banojnë në këtë zonë.

Kryetari
Osman ELEZI

Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

1. Introduction

This development plan for the city of Kukes is drafted by the Municipality, in cooperation with specialists from civil society and interest groups.

It was accomplished in the framework of the pilot project “Regional Cross-Border Cooperation Kukes-Prizren-Dragash-Gostivar”, implemented by these organizations: Macedonian Center for International Cooperation (Skopje), Institute for Democracy and Mediation (Tirana) and Kosova Development Center (Gjakova).

The aim of the project included three interrelated aspects: (1) to enable officials of municipality and organizations of civil society to draft and implement development projects in the benefit of local communities; (2) stimulating the cooperation between local government and organizations of civil society in implementing projects on the development of the local areas; (3) institutionalization of cross-border cooperation among local governments and civil society organizations. The final product of the project are the development plans that each of the municipalities/communes involved have drafted and published in three languages, Albanian, English and Macedonian. We hope that the development plans of the Municipality of Kukes, together with those of the commune of Prizren and Dragash in Kosovo and Gostivar in Macedonia will attract the attention of the governments of three countries, donors to assist in the development of this region and will also be the beginning of a closer cooperation between the communities that live in this area.

The first part of this publication is a panoramic view of city of Kukes and its surroundings through different demographic, economic and social data, as well as a description of the present situation. After that readers will be informed about the process of the drafting of the development plan, in the framework of the cross-border project, and in the third part they will learn about objectives of the plan, its priorities, actions, actors and the time frame.

We avail of this opportunity to thank all those who assisted in the drafting of the plan. Especially we thank for their dedication Mr. Osman Elezi, Mayor of Kukes, Mr. Fatmir Gjuta, Chairman of Municipality Council and Mr. Rexhep Shahu, coordinator of IDM in Kukes during the implementation of the project.

IDM staff

30 - Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

1.2. City of Kukes

The city of Kukes is situated in the North-East of Republic of Albania in coordinates 42.0° geographic latitude and 20.4° geographic longitude. It is a border city to Prizren (Kosovo) though the crossing point of Morina and to Dragash (Kosovo) through the Commune of Shishtavec. Although the district of Kukes in South-East has contact with Macedonia, the communication with the cities of Gostivar and Tetovo are realized through Kosovo. Within Albania, Kukes is bordered with Has in North, Puka in West and Peshkopi in South. The city of Kukes is clasified as a Municipality and is the administrative center of the Prefect and the District of Kukes, which besides the area of Kukes includes the areas of Has and Tropoja.

Although the surroundings of Kukes are inhabited very early in history, as it is demonstrated by Illyrian tombs discovered in the village of Kenete, Kukes or New Kukes, is one of the newest cities in Albania. It was built in 1976 and it replaced the Old Kukes, which was flooded by the artificial lake of Fierza, whose surface area is 72.5 km². The lake was created for the function of the hydro power station with the same name. The basin of Fierza is supplied by two rivers, Black Drin and White Drin. Both of them form the Drin river, the longest in Albania, which flows into Adriatic sea. The union of the two Drin rivers gives the city of Kukes the shape of peninsula with a very picturesque view. Kukes' altitude is 650 m from the sea level, with the lowest altitude 299 m and the highest one 2468 m. The relief is rough with characteristic and beautiful forms, but the road infrastructure that links the city to villages is very amortized and in some areas the roads do not exist. The distance from the capital is 208 km, and is covered in 6-7 hours by car, because of the conditions of the road.

1.3. Problems

The population of Kukes is around 17600 inhabitants. The area of Kukes during the last 15 years has been characterized by an uncontrolled demographic movement. Many villages were abandoned because people migrated to low lands, mainly Tirana, Dures, Lushnje, etc., and also in the city of Kukes itself. As a result in the period 1991-2005 the population in countryside of Kukes area is halved while in the city it shows an increase of 35% - 40 %.

The economic situation of Kukes in determined in large extent by geography. Kukes has a mountainous terrain and this has made husbandry the priority activity for the people. Kukes has been well known for the raising of small livestock (mainly sheep). As a consequence of the wool production, till the late '80s in Kukes the manufactures of carpets were very developed and the later were very preferred in the country and abroad. Besides husbandry,

the area around Kukes is very rich with minerals of chromium and copper. Until the early '90s numerous mines and plants were in function, like the Kalimash and Gjegjan mines, the plant for the processing of copper in Rexhepaj, the mechanical plant in Kukes, etc. Later on most of these economic sectors ceased to exist.

In the new conditions in '90s most of inhabitants of Kukes became unemployed. One part migrated abroad or to lowlands of Albania, another part returned to husbandry, agriculture and fishing as the main economic activities, while another became small businessmen. The geographical affinity to the cities of Kosovo enables retails to trade with neighboring country to avoid the higher costs of transport of trading with Tirana, Durres or Shkoder. But the trade with Macedonia is not favored by the present regime of visas. The citizens of Kukes cannot obtain the entry visas in Kosovo-Macedonia border and they have to apply to the Embassy of Macedonia in Tirana, which is very costly for them in terms of time and money.

Actually the city is in dire economic conditions. Kukes is one of the poorest cities of Albania. Unemployment is over 30%, according to official figures. The majority of inhabitants, around 50 %, are depended on social assistance of the municipality. Most of the revenues come from state institutions, emigration, and retail trade. According to a 2002 study, 17% of inhabitants reported to have members of family working abroad and 3% having members of family working in other parts of the country. The category who suffers most from unemployment is the women, who comprise 67% of the unemployed.

Another factor that has influenced in the economic situation of Kukes is the outdated infrastructure. The bad conditions of the national road has made Kukes one of the most isolated zones of the country and has influenced its human underdevelopment. Because of the long distance and the cost of the travel, national and foreign businesses do not invest in Kukes. It's been some time that the idea of building the Durres-Morina-Prishtina road has been launched, which would make possible faster and more intensified movement of goods and people. After 6 years only 7-8 km of it are built. Soon the work in the Kukes Airport will be over, and it will enhance the movements of goods and persons through Kukes. The airport will make Kukes a very important point in regional cross-border communication. But without the road Durres-Morina-Prishtina, the airport will not be able to fully perform its functions.

Because of the natural and climacteric characteristics, Kukes has some potentials in tourism. For instance, along the Lake of Fierza summer resorts could be built. In addition, skiing resorts can be made to function during winter. But still bad infrastructure and the lack of policies for attracting investments has prevented the realization of these potentials.

Another problem is the supply of electric energy and water for the city. Although the area around contains the greatest water and hydro energy ca-

32 - Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

pacities in the country, from which profits the whole country, Kukes, in comparison to other cities has the longest energy cuts. During the big energy crises which the country experienced last winter, Kukes had electricity for only 3-4 hours a day. On the other side the level of payment of electricity bills remains low, but this is to be expected from a population whose major part lives on social assistance. Kukes has rich water resources which are not used because of the anomalies in the pipes system. Consequently the households in Kukes have water supply only 9 hours a day. The municipality and international donors have made several interventions for the improvement of the system of water pipes in the city.

The above is the problematics of Kukes, as expressed by the officials of municipality, the group that took part in the trainings, and by the working group in the workshop of the cross-border project. The following action plan has identified and addressed 2-3 of these problems that can find solution also through the cross-border cooperation of Kukes with Kosovo and Macedonia, and keeping in mind the processes of decentralization of the local government and the specific institutional arrangements in each of the municipalities/com-munes involved in the project.

2. Stages of the cross-border project Kukes-Prizren-Dragash-Gostivar

The project of cross-border cooperation between the areas of Kukes, Prizren, Dragash and Gostivar. Organized by the Macedonian Center for International Cooperation (Skopje), Institute for Democracy and Mediation (Tirana) and Kosovar Development Center (Gjakova), passed through several stages, before arriving to the drafting of action plans. The following table presents the involvement of the working group from Kukes and IDM in this project.

Date/Period	Place	Activity
May 2005	Kukes, Tirana	Selecting the working group from Kukes to represent the local government and civil society.
16-17 May 2005	Struga	Introductory meeting of the working groups from Kukes, Gostivar, Prizren and Dragash and of the staff of project implementing organizations. Presentation of the further steps of the project.
16-18 June 2005	Durres	Workshop on Human Rights and Democracy, organized by IDM. The working groups from the four areas are introduced to and discuss about the relationship between the challenges of development and the process of decentralization in relation to municipalities/communes.
7-9 July 2005	Skopje	Training of working groups on project cycle.
1-3 September 2005	Mitrovica	Training of working groups on strategic planning.
29 September 2005 – 1 October 2005	Peshkopi	Training of working groups on action planning.
7-11 November 2005	Gostivar, Prizren, Dragash, Kukes	Visits of working groups to the four municipalities/communes of the project to get acquainted with the respective problematic.
11-13 March 2006	Kukes	Workshop for drafting the action planning for the Municipality of Kukes.

2.1. Workshop of Kukes

The action plan was drafted during the workshop of Kukes, which was organized in the City Hall of Kukes on 11-13 March 2006, under the auspices of the mayor, Mr. Osman Elezi. The working groups was composed of 28 persons, coming from the municipality, local civil society organizations, teachers, representatives of business community and media. The workshop was moderated by the staff of IDM. Among the invited experts was Prof. Dhimitër Doka, who presented a study about the involvement of border regions of Albania in regional flows and dynamics. After discussing the present situation of Kukes, result of which is the above description, the working group put forth the priorities that should be addressed, and from the later were chosen those that can be solved through the working of Municipality, the community of citizens, in cooperation with regional partners and international donors. The perception of participants in workshop of the regional cooperation is given through the following table of SWOT analysis

2.1.1. SWOT Analysis of regional cooperation

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none">- Geographic position- Common language and culture- Historical connections- Existence of border crossing points and customs- Mineral sources- Fierza Lake and water source- Kukës Airport- Cheap labor force- Education- Handicraft tradition	<ul style="list-style-type: none">- Weak road infrastructure- Lack of an memorandum on cross-border cooperation- Lack of concern of central government and donors- Lack of a banking network- Lack of advertisement about the resources in the region- Inefficiency of the Chamber of Commerce- Lack of contemporary technology- Lack of capacity for drafting development projects and attracting donors.

Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> - Fierza Lake as an important economic source - Improvement of fishing industry - Interest of international donors - Rehabilitation of road infrastructures - Tradition of hospitality - Winter (mountainous) tourism - Kukes as transit point in the regions 	<ul style="list-style-type: none"> - Conflicts over property rights - Monopoles in economy branches - Lack of a competing civil society - Prejudices - Corruption - Political prejudices - Uncertainty over standards - Migration of population to lowlands

3. VISION

Kukes will be an important economic, educational and regional exchange centre that will develop in harmony with the city's history, culture and people

3.1. Priorities

The brainstorming session of the Kukes workshop produced the following ideas for development projects with a regional component, which are grouped and ranked below according to the importance given by the participants:

- Cross-border free movement of people and goods
Issues: Lobbying for the changes in legal framework for the border crossing between Kukes and bordering areas in Kosovo and Macedonia;
Opening of the new custom points.
- Eco-tourism and cultural cooperation
Issues: Exchanges and activities for recognition of the cultures in the region;
Using the capacities of Kukes for attracting tourists from the region and beyond;
Eco-tourism in Fierza and winter tourism.
- Construction of road infrastructure
Issues: Constructing Durres-Morina-Prishtina road

36 - Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

Constructing roads for cross-border connections with Kosovo and Macedonia.

- Economic development
Issues: Stimulating regional commerce;
Establishment in Kukes of a center of cross-border economy and commerce.
- Industry development
Issues: Exploiting the mineral sources
Development of fishing industry
- Investments in energy
- Educational regional cooperation
- Fight against corruption and fiscal evasion
- Investments in Health Services

Further discussion on the above priorities filtered one of them to be further developed in the form of a project proposal. The filtering process was influenced by these factors:

- (1) Capability of the concrete project to be implement able in a short time, most probably a year;
- (2) Capability of the project to be implemented by the Municipality and the community of citizens, with the support of donors;
- (3) The project to have relevance and attraction for the border communities in Kosovo and Macedonia and to transmit the positive values of cross-border cooperation;
- (4) Border communities in Kosovo and Macedonia to be able to contribute to its realization;
- (5) The outputs of the project to be sustainable in long term.

Based on the above criteria, issues of free movement and road infrastructure construction were left out further consideration by the working group, because they demand long term involvement of local actors, cooperation with the central government, cooperation with the neighboring countries, as well as with very powerful international donors. Another reason is that those priorities were included in the existing development plans of the Municipality of Kukes, District of Kukes and in the long-term national development strategies, such as the road Durres-Morina-Prishtina. What the working group was looking for was an original project, generated by the community itself, but which would be of interest of communities in Prizren, Dragash and Gostivar as well. That

is why they concentrated their energies on the “eco-tourism and cultural cooperation in the region” priority.

3.2. Project on Cultural Center of Kukes

Among the ideas launched in the framework of eco-tourism and cultural cooperation, the idea of establishing a Cultural Center, one component of which being the museum of Kosovar refugees and the hospitality shown by the community of Kukes in 1999, gained the support of the majority. The idea was further elaborated through the SWOT analysis, as presented below.

3.2.1. SWOT Analysis on Cultural Center

<p>Strengths</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cultural and scientific stimulation for the city - Ethnology and history researches in the cross-border zone - Museum and display center for the cultural particularities of the area - Contribution to education - Contribution to youth activities - Focal point for integrating cultural elites of Kukes with international study and research centers - Trainings on human capacity building - Cross-border cultural and scientific exchanges 	<p>Weaknesses</p> <ul style="list-style-type: none"> - The present derogating state of the building - Need for re-adaptation of the building for the purposes of the museum - Problems of property ownership
<p>Opportunities</p> <ul style="list-style-type: none"> - The existence of a building which can be turned into a museum, although it will need reconstruction and adaptation - Support by the municipality and the community 	<p>Threats</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lack of financial means - Weak connections of the civil society organizations with the community of citizens

3.2.2. Objectives of Cultural Center

1. Emphasizing and revitalizing the cultural values of inhabitants of Kukes.
2. Stimulating scientific and cultural studies.
3. Raising human capacities of the people in the area.
4. Educating youth with the best cultural tradition of Kukes.
5. Presenting to national and foreign visitors the history and ethnography of Kukes.
6. Improving the image of Kukes as a community with certain cultural values that should be preserved.
7. Stimulating cooperation between civil society, community and the municipality
8. Focal point of cross-border cultural and scientific cooperation.

3.2.3. Structure of Cultural Center

The cultural center is a scientific, promotional and cultural institution under the jurisdiction of Municipality of Kukes. Its components are the historical and ethnographical exposition, exposition of the Kosovar refugees in 1999, library, convention halls and other offices.

- a. Historical and ethnographic museum will exhibit materials that are testimony to the ancient history of the area of Kukes and its cultural and ethnographic particularity.
- b. The museum of Kosovar refugees will exhibit materials that testify to the hospitality of Kukes and the surrounding area towards thousands of refugees from Kosovo during the crisis of 1999. Given the fact that the humanitarian crisis was spread in other countries, like Macedonia and Montenegro, the museum will represent the situation of refugees in those countries as well. This can be achieved through the cooperation of those interested in Kosovo, Albania Macedonia, Montenegro and international humanitarian organizations. The museum will serve as a reminder to the peoples of the region that ethnic cleansings never to be repeated in the Balkans.
- c. Besides the above permanent exhibitions, the center will have other halls for the exhibition of temporary ones, for example, paintings, books etc.
- d. Convention halls, equipped with audio-visual technology, which can be used for trainings as well.
- e. Library, which will collect publications about Kukes in Albanian and other languages.
- f. Offices of administration and warehouse.
- g. Offices for use by civil society organizations and youth organizations that operate in Kukes.
- h. Shop for sale of souvenirs and artistic objects and promotion materials about Kukes (post cards, books, booklets in foreign languages).
- i. Coffee Bar.

3.2.5. Draft-Budget:

No	Activity	Estimated costs (Euro)	Possible donors
1	Presentation of project	400	Municipality
2	Regional meetings to promote the project	4,000	Municipality and Communes involved
3	Awareness activities	10,000	Municipality, Local media, Donors
4	Expert meeting	8,000	Donors, community
5	Meeting with donors	1,000	Community
6	Gathering of museum materials	10,000	Donors, community
7	Solution of property issue	1,000	Municipality
8	Reconstruction of the building	200,000	Donors
9	Arrangement of the areas of the center	20,000	Donors, Municipality
10	Promoting the center	3,000	Donors, Municipality
TOTAL		257,400	

4. Other draft-projects for development

Although the discussions in the workshop concentrated on the Cultural Center of Kukes, other ideas for alternative development projects were launched. Two of them, which attracted some interest are given below as embryo of possible future projects that can be implemented by the community of Kukes and the Municipality, in cooperation with regional and international partners.

No. 1	Project Establishment of a board to facilitate an increase in and strengthening of cross-border cooperation	Type of program Establishment of structures to encourage and support cross-border activities
<p>Brief description of project</p> <p>As part of the implementation of a range of strategies and program for development of Albania's communities, one important mechanism is regional cross-border collaboration. Cross-border program and strategies have become a very popular mechanism with regard to social and economic development of various regions in Europe, and this project aims to strengthen such relationships for the city and region of Kukes.</p> <p>Several cross-border agreements already exist, at both the national and local levels, serving as a basis for intensification of the relationships among the communities that lie either side of Albania's northern borders, with Macedonia and Kosovo.</p> <p>Institutionalization of these relationships according to the standards and parameters of the EU will serve as a very important tool for improving the marginalized and peripheral state of our border cities, towns and villages, making them competitive by increasing their collaboration in economic development program and projects. The activities forecast include the following:</p> <p>The mayors of Kukes, Prizren and Gostivar will initiate contacts between their municipalities and promote the project;</p> <p>GTZ will provide technical assistance with regard to the legal and economic aspects;</p> <p>Common cross-border projects will be implemented.</p>		
<p>Expected results</p> <p>Various activities organized in Kukes Municipality with Communes in Macedonia and Kosova etc.</p> <p>Economic development of border cities, towns and villages</p> <p>Improved relationships in the neighborhood of the border</p>		<p>Targeted groups</p> <p>Regional cross-border towns and villages</p>

42 - Local Plan on Development of the Municipality of Kukes

Possible actors Municipalities of Kukes, Prizren and Gostivar Border communes	Possible contributors to the project GTZ (technical assistance)
Pre-conditions National cross-border agreements between governments of Albania, Macedonia and Kosovo Respective government support for project Interest of the other cross border municipalities in this project. Meeting between mayors of Kukes, Prizren and Gostivar in order to promote this initiative	Risk factors Political relations among the three countries.
Estimated expenses	Total 20,000 Euro
Contact person for project: Head of Department of Foreign Affaires in Municipality of Kukes	
Implementation period 2006-2007	Impact period After one year

No. 2	Project Preparation of an information package for foreign investors on trade and investment potential in Kukes	Type of programme Establishment of structures to encourage and support cross-border activities
Brief description of project The project aims to prepare an information package on the attractions offered by the region of Kukes for starting up businesses here and to attract foreign investors.		
Expected results Creation of new image for the region Establishment of an open communications system for entrepreneurs, local institutions and potential partners Consolidated collaboration between region and foreign counterparts		Targeted groups Various industrialists, associations, chambers of commerce, international institutions, etc., interested in investing in Albania

Possible actors Municipality Chamber of Commerce and Industry Local Media	Possible contributors to the project Chamber of Commerce and Industry Municipality
Pre-conditions Exchange of information among institutions	Risk factors Lack of incentives for new businesses
Estimated expenses	Total 16,000 Euro
Contact person for project: head of the PR department in Municipality of Kukes	
Implementation period 2006-2007	Impact period: 2006 and ongoing

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA KUKËS

Nr. 274 Prot

Kukës me 25.04.2006

Letter of Commitment by the Mayor of Kukes

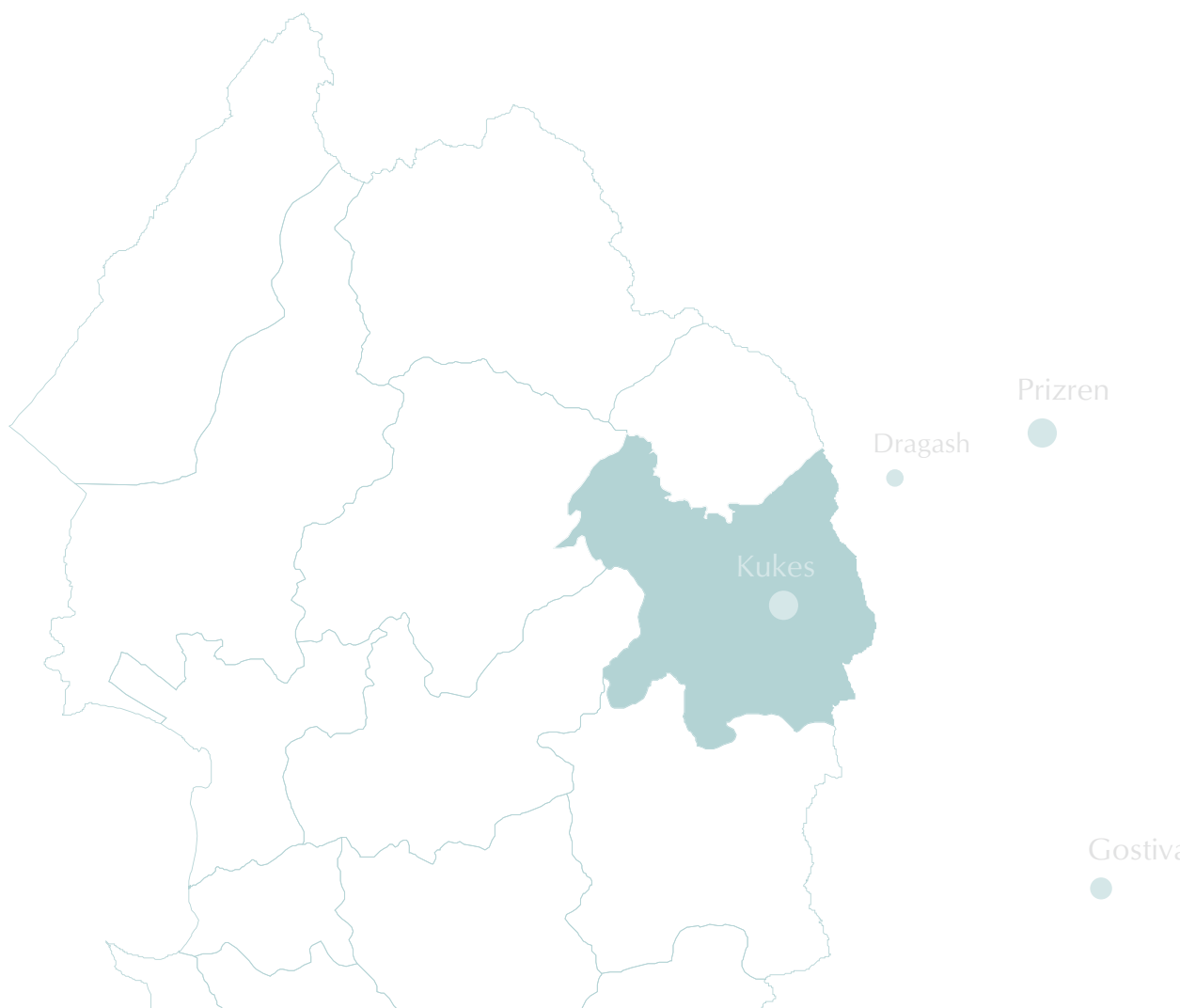
The Municipality of Kukes, through its representatives, has participated in the activities of the regional cooperation project “Kukes-Prizren-Dragash-Gostivar”, implemented by the Macedonian Center for International Cooperation in Skopje, Institute for Democracy and Mediation in Tirana and Kosova Development Center in Gjakova, by deeming it as a very important and timely contribution for the incorporation of Kukes in cross-border cooperation initiatives.

The Municipality of Kukes commits itself to giving its contribution to the realization of the projects drafted in the workshop of 11-13 March 2006 in Kukes, and it is willing to be engaged in the realization of other projects originated by the Communes of Prizren and Dragash in Kosovo or by the Commune of Gostivar in Macedonia. Expressing our gratitude to the civil society organizations that worked in this project, the Municipality is open to other regional initiatives in the future that benefit all communities in our zone.

Mayor
Osman ELEZI

Локален план за развојот на Општина Кукес

1. Вовед

Овој развоен план за Општина Кукес е изработен од Општината во соработка со експертите од граѓанскиот сектор и групите на интерес. Планот е развиен во рамките на пилот-проектот „Пограничната соработка Кукес-Призрен-Драгаш-Гостивар“, и е имплементиран од следните партнер организации: Македонски центар за меѓународна соработка (Скопје), Институтот за демократија и медијација (Тирана) и Косовскиот центар за развој (Ѓаковица).

Целта на овој проект опфаќа три меѓусебно поврзани аспекти: (1) оспособување на вработените од локалната власт и од граѓанските организации за проектирање и имплементирање развојни проекти за доброто на месните заедници; (2) поттикнување на соработката меѓу локалната власт и организациите на граѓанското општество за имплементацијата на проекти за развој на областа; (3) институционализација на пограничната соработка меѓу локалните власти и организациите од граѓанскиот сектор во овој регион. Краен производ на проектот се развојните планови кои ќе бидат составени од секоја од општините опфатени со проектот и објавени на три јазици: албански, англиски и македонски. Се надеваме дека развојниот план на Општина Кукес, заедно со плановите на општините Призрен и Драгаш во Косово и на Општина Гостивар во Македонија ќе го привлечат вниманието на владите на сите три земји, на донаторите и на инвеститорите, што ќе помогне во развојот на региониот, а истовремено ќе означи почеток на поблиска соработка меѓу различните заедници кои живеат во оваа област.

Првиот дел од публикацијата нуди панорама на Кукес и на околната област, претставена преку различните демографски, економски и социјални податоци, како и опис на сегашната ситуација. Во продолжение на читателите им се претставува процесот на составување на планот за развој во рамките на регионалниот проект, а во третиот дел целите на планот, неговите предности, активности, актерите со кои ќе го реализира и временските рокови.

Ја користиме оваа прилика да им се заблагодариме на сите оние кои помогнаа во составувањето на планот. За нивната посветеност, особено сме им благодарни на г-динот Осман Елези – Градоначалник на Кукес, г-динот Фатмир Ѓута – Претседател на Општинскиот совет и на г-динот Реџеп Шаху – Координатор на ИДМ за градот Кукес во текот на спроведувањето на проектот.

Вработените во ИДМ

1.2. Градот Кукес

Градот Кукес се наоѓа на североисточниот дел на Република Албанија на координати 42.0° географска ширина и 20.4° географска должина. Тој се граничи со градот Призрен (Косово) при што контактна точка е граничниот премин Морина, и со Драгаш (Косово), каде што контактна точка е општина Шиштавец. Иако околицата Кукес на југоисток има граничен контакт со Македонија, комуникацијата со градовите Гостивар и Тетово се одвива преку Косово. Во внатрешноста на албанската територија, Кукес се граничи со Хас на север, Пука на запад и Пешкопи (Пешкопеја) на југ. Градот Кукес е класификуван како Општина и претставува административен центар на Префектурата и на Округот Кукес, во којшто покрај Кукес се вклучени и Тропоја и Хас.

Иако областа Кукес е древно историско населено место, за што сведочат и гробиштата на Илирите откриени во селото Кенете, Кукес или Новиот Кукес е еден од најновите градови во Албанија. Изградбата на градот заврши во 1976 година, и просторот на кој се простираше стариот Кукес го покри водната површина од 72.5 км² на вештачкото езеро Фиерзе, изградено за потребите на истоимената хидроцентрала. Басенот на езерото Фиерзе се снабдува од две реки, Црн и Бел Дрим. Овие две гранки ја формираат реката Дрим, најдолгата река во Албанија, која се влева во Јадранското Море. Спојувањето на двете реки Дрим му дава на Кукес изглед на полуостров што го прави доста привлечен. Кукес се наоѓа на 650 метри просечна надморска висина, најниската точка е на 299м, додека највисоката е на 2468м. Остриот рељеф има убави и карактеристични форми, но патната инфраструктура која го поврзува градот е прекумерно амортизирана, дури во неколку планински области целосно отсуствува. Градот се наоѓа на 208 км од главниот град, но поради тешката состојба на патиштата, потребни се 6 – 7 часови да се стаса до таму.

1.3. Проблематика

Кукес е населен од околу 17600 жители. Во последните 15 години е зафатен со неконтролирано демографско движење. Повеќето од селата се напуштени, а нивното население емигрираше кон ниските зони, главно во Тирана, Дурес (Драч), Лушње и др. како и кон градот Кукес. Како последица на овие движења населението во повеќето села е преполовено, а во општината (градот) се забележува раст од 35% - 40% и тоа само во периодот од 1991 до 2005 година.

Економската состојба на Кукес во голема мера зависи од географијата. Кукес има претежно планински терен. Ова влијаело на тоа жителите на овие области во изборот на своето занимање приоритет да му даваат на

сточарството. Кукес е познат по одгледувањето на ситен добиток (претежно овци). Заради преработка на волната која се добива од овој добиток до крајот на 1980-те години во Кукес беа развиени работилниците на ќилими, познати не само во Албанија туку и во странство. Покрај сточарството, за областа околу Кукес големо економско богатство претставуваат и резервите во рудите хром и бакар. Како последица на тоа, до почетокот на 90-те години во Кукес постоеле рудници и фабрики, како рудникот Калимаш, Ѓеѓан, фабриката за обработка на бакар во Реџепај, механичката фабрика во Кукес и др. Подоцна, многу од овие економски сектори исчезнаа. Во новите услови голем дел од населението во Кукес остана без работа. Еден дел од населението мигрираше во странство или во ниските зони (полиња) на Албанија, друг дел повторно се сврти кон сточарството, земјоделството и рибарството како главни економски активности, а трет дел се занимава со трговија на мало. Географската близина со градовите во Косово им овозможила на ситните трговци од Кукес да ги извршуваат своите трговски активности со соседните земји, избегнувајќи ги на тој начин високите трошоци за транспорт што би ги имале доколку би се снабдувале во Тирана, Дурес, Шкодра (Скадар) и др. Меѓутоа, трговската размена со Македонија не се фаворизира со актуелниот визен режим. На граѓаните на Кукес не им е дозволено да земат влезни визи на границата Косово-Македонија, туку тоа треба да ја земаат во Амбасадата на Македонија во Тирана, што предизвикува големи финансиски трошоци и одзема време.

Моментално градот се наоѓа во мошне тешки економски услови. Кукес е еден од најсиромашните градови на Албанија. Според официјалните статистики невработеноста е повисока од 30%. Поголемиот дел од населението, околу 50%, добива социјална помош од општината. Најголемиот дел од приходите доаѓаат од државните институции и од емиграцијата, а дел од нив од пограничната трговија на мало. Според една студија од 2002 година, 17% од населението на Кукес се изјасниле дека имаат членови на семејството кои работат во странство, а 3% дека членови на нивните семејства работат во други градови на земјата. Жените се најпогодени со невработеноста - со 67% од невработените во Кукес.

Друг фактор кој влијаел врз економската состојба на Кукес е амортизираната инфраструктура. Лошата состојба на националниот пат го прави Кукес една најизолираните области на земјата, што влијаело и врз неговиот човечки развој. Домашното и странското претприемништво не инвестираат во Кукес поради далечината и патните трошоци. Во еден период постоела иницијатива за изградба на пат (автопат) Дурес-Морина-Приштина, што би овозможило побрзо движење на луѓето. Досега, после 6 години, изградени се само 7-8 километри. Наскоро ќе биде завршен и аеродромот во Кукес, кој ќе го олеснува движењето на луѓе и стоки. Аеродромот би го претворил Кукес во важна погранична комуникациска врска во регионот. Меѓутоа, без патот Дурес-Морине-Приштина, аеродромот не би можел целосно да ја врши

својата функција.

Поради природните и климатските особини Кукес располага со потенцијал за развој на туризмот. На пример, би можеле да се изградат летни кампови во близина на Езерото Фиерза. Исто така, може да се изградат и скијачки центри кои ќе функционираат во зима. Меѓутоа, повторно, слабата инфраструктура и отсуството на политики за привлекување инвестиции влијаат овие можности да останат неискористени.

Проблематично во Кукес останува снабдувањето со електрична енергија и вода. Иако во близина на градот се наоѓаат најголемите водени енергетски потенцијали од која профитира цела Албанија, Кукес, во споредба со другите градови, се соочува со долги прекини во снабдувањето со електрична енергија. Во текот на големата енергетска криза со која се соочи земјата минатата зима, Кукес имаше само 3-4 часовно снабдување со електрична енергија на ден. Плаќањето на сметките за електричната енергија е на ниско ниво, но тоа и се очекува од население чиј најголем дел преживува со економската помош на општината. Кукес располага со многу водни извори кои не се целосно искористени поради слабостите во снабдувачката мрежа. Како последица на тоа, домовите во Кукес имаат вода за пиење само 9 часа дневно. Одвремени навреме мрежата се подобрува со помош на општината и на меѓународни донатори.

Погоренаведеното ги сочинува главните проблеми на Кукес, кои се претставени во рамките на пограничниот проект од страна на претставници на општината и од групата која учествуваше во различните тренинзи и на семинарите во последната фаза на проектот. Акциониот план што следи се фокусира на 2-3 од овие проблеми кои би можеле да се решат преку пограничната соработка со Косово и со Македонија, имајќи ги предвид и процесите на децентрализација на локалната власт и институционалните специфичности во секоја од пограничните општини опфатени со проектот.

2. Фази на пограничниот проект Кукес-Призрен-Драгаш-Гостивар

Проектот за пограничната соработка меѓу областите на Кукес, Призрен, Драгаш и Гостивар, организиран од македонскиот Центар за меѓународна соработка (Скопје), Институтот за демократија и медијација (Тирана) и Косовскиот центар за развој (Ѓаковица), помина низ неколку фази пред да стигне до составувањето на акциони планови за овие области. Во табела подолу е претставено како работните групи од Кукес и од ИДМ се вклучени во овој проект.

Датум/Период	Место	Активност
Мај 2005	Кукес, Тирана	Селекција на работната група од Кукес која учествува во проектот како претставник на локалната власт и граѓанскиот сектор.
16-17 мај 2005	Струга	Запознавање на работните групи од Кукес, Гостивар, Призрен и Драгаш, како и на тимовите на организациите кои го имплементираат проектот; Презентација на понатамошните фази на проектот.
16-18 јуни 2005	Дурес	Семинар за човекови права и демократијата, организиран од ИДМ; Работните групи од четирите области се претставуваат и дискутураат за односот меѓу развојните предизвици и процесот на децентрализација во вклучените општини.
7-9 јули 2005	Скопје	Обука на работните групи за водење проектен циклус.
1-3 септември 2005	Митровица	Обука на работните групи за стратешко планирање.
29 септември 2005 – 1 октомври 2005	Пешкопеја	Обука на работните групи во врска со акциониот план.
7-11 ноември 2005	Гостивар, Призрен, Драгаш, Кукес	Посети на работните групи во четирите општини на проектот со цел запознавање со нивните проблеми
11-13 март 2006	Кукес	Семинар за составување на акционен план.

2.1. Семинарот во Кукес

Акциониот план беше реализиран во текот на семинарот одржан во општина Кукес, од 11 до 13 март 2006, под покровителство на градоначалникот на Општината, г-динот Осман Елези. Групата беше составена од 28 лица, службеници и експерти на општината, активисти од граѓанскиот сектор на Кукес, наставници, претставници на претприемачите и на медиумите. Средбата ја модерираа претставниците на Институтот за демократија и медијација. Меѓу поканетите беше и проф. Диметер Дока, кој ја претстави студијата за вклучувањето на пограничните зони на Албанија во регионалната динамика. По дискусијата за сегашната состојба на Кукес, од каде што произлезе и горенаведениот опис, учесниците во семинарот ги изложија приоритетите што треба да бидат адресирани во Кукес, како и изборот на главните приоритети кои би можеле да се решат во соработка меѓу општината и заедницата на Кукес, и со регионални и меѓународни партнери. Идеите на учесниците за вклучувањето на Кукес во регионалната соработка се дадени подолу, во табелата на CBOT (SWOT) анализата.

2.1.1. CBOT (SWOT) анализа на погранична соработка

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none">- Географската положба- Јазикот, културата, заедничките обичаи- Историските врски- Постоењето граничен премин- Минералните ресурси- Езерото Фиерза и водното богатство- Аеродромот на Кукес- Евтината работна сила- Нивото на образование- Традиција за артизаналните производи	<ul style="list-style-type: none">- Отсуството на инфраструктура- Непостоење на спогодба за погранична соработка- Отсуство на вниманието на Владата и донаторите- Отсуство на банкарска мрежа- Отсуство на промоција на големите извори од областа- Неефикасност на Стопанската комора- Отсуство на современа технологија- Отсуство на капацитети за составување и привлекување на проекти од донаторите

Можности	Ризици
<ul style="list-style-type: none"> - Езерото Фиерза како важен економски извор (потенцијал) - Подобрување на инфраструктурата за риболов и одгледување - Интерес на меѓународните донатори - Реновирање на инфраструктурата - Гостопреимството како традиција - Планинскиот туризам - Намалување на производните трошоци - Положбата на Кукес како транзитна точка 	<ul style="list-style-type: none"> - Конфлики околу сопственоста - Создавање монополи - Отсуство на конкурентно граѓанско општество - Предрасудите во областа - Корупцијата на службениците - Политичките предрасуди - Несигурноста за стандардите - Миграцијата на населението кон пониските зони

3. Визија

Кукес ќе биде важен економски, образовен и регионален центар за размена, кој ќе се развие во хармонија со историјата, културата и луѓето на градот

3.1. Приоритети

Подолу се дадени идеите за проекти со пограничните компоненти, групирани и уредени според приоритетот што им го дадоа учесниците на сесијата за консултации (*brainstorming*):

- **Слободно погранично движење на луѓе и стоки**
Прашања: Лобирање за законската рамка која ќе овозможи преминување на границата меѓу Кукес и пограничните региони во Македонија и Косово;
Отворање на нови гранични премини.
- **Еко-туризам и културната соработка**
Прашања: Размена и активности за запознавање на културите на регионот;
Искористување на капацитетите на Кукес за привлекување туристи од регионот и пошироко;
Еко-туризам во Фиерза и зимски туризам.
- **Градење на патната инфраструктура**
Прашања: Изградба на Патот Дурес-Морине-Приштина
Изградба на патишта за пограничните врски со Косово и Македонија.
- **Економски развој**
Прашања: Стимулирање на регионалната трговија;
Основање на центар за погранична економија и трговија во Кукес.
- **Развој на индустријата**
Прашања: Искористување на рудните богатства;
Индустрија за преработка на риба.
- **Инвестиции во енергетската област**
- **Образовна соработка во регионот**
- **Борба против корупцијата и фискалната евазија**

- Здравство

Горенаведената класификација се базира врз тоа колку чести беа одговорите на учесниците во семинарот за одредени прашања. Понатамошната дискусија ги филтрираше приоритетите кои понатаму ќе бидат адресирани со предлог за конкретен проект. Во процесот на филтрирање посебна улога имаа следниве фактори:

- (1) Можноста конкретниот проект да биде применлив во краток временски период, до една година;
- (2) Да биде во рамките на можностите на Општината и на заедницата на Кукес, со поддршка на донаторите;
- (3) Да биде од значителен интерес и за заедниците од другата страна на границата во Косово и во Македонија и да ги шири вредностите на пограничната соработка;
- (4) Пограничните заедници во Косово и Македонија да имаат можност да придонесат кон неговата реализација;
- (5) Производот на проектот да биде временски одржлив.

Врз основа на горенаведените критериуми, прашањата во врска со слободното движење и изградбата на патната инфраструктура не беа земен предвид, бидејќи налагаат долгорочни ангажмани на локалните актери, соработка со централната власт и со владите на соседните земји, како и со донаторите и силни меѓународни актери. Друга причина е и фактот што овие приоритети се веќе опфатени со постоечките планови составени од Општина Кукес, Округот Кукес, како и со националните долгорочни стратегии, како на пр. автопатот Дурес-Морина-Приштина. Потребен беше оригинален проект, генериран од самата заедница на Кукес, кој би бил од интерес и за заедниците во Призрен, Драгаш, Гостивар и пошироко. Затоа беше одлучено енергијата да се концентрира врз приоритетот на еко-туризмот и врз културната соработка во регионот.

3.2. Проектот за Културен центар на Кукес

Меѓу идеите презентирани во рамките на приоритетот на еко-туризмот и културната соработка во регионот, на најголема поддршка кај учесниците на семинарот наиде идејата за основање културен центар во чии рамки ќе влезе и Музејот за засолнувањето, гостоприемството и великодушноста што ги покажа народот Кукес во текот на бегалската криза од 1999 година. За оваа идеја беше направена СВОТ анализа, која е претставена подолу.

3.2.1. CBOT (SWOT) анализа на Регионалниот културен центар

Силни страни <ul style="list-style-type: none">- Културни и научни стимулации за градот;- Етнолошки и историски истражувања за пограничната зона;- Музејски центар за карактеристиките на областа;- Придонес кон едукацијата;- Придонес кон младинските активности;- Центар за интегрирање на културните елити на Кукес и на истражувачките и културните меѓународни центри;- Обуки за надградување на човечките капацитети на градот Кукес;- Културна и научна погранична размена.	Слаби страни <ul style="list-style-type: none">- Состојба на зградата;- Потребата за реконструкција;- Проблемите со сопственоста на зградата.
Можностите <ul style="list-style-type: none">- Зградата постои, иако е потребна реконструкција и прилагодување;- Поддршката на Општината и на заедницата.	Ризици <ul style="list-style-type: none">- Отсуство на финансиски средства;- Слаби врски на организациите од граѓанскиот сектор со заедницата.

3.2.2. Цели на Културниот центар во Кукес

5. Евидентирање и обновување на културните вредности на жителите на Кукес;
6. Поттикнување на научните и културните истражувања;
7. Зголемување на човечките капацитети на областа;
8. Едукација на младите за културните вредности на Кукес;
9. Претставување на историјата и етнографијата на заедниците на Кукес пред домашните и странските посетители;
10. Подобрување на имиџот на Кукес како заедница со културни

вредности коишто треба да се сочуваат;

11. Поттикнување на соработката меѓу граѓанското општество, заедницата и општината;
12. Место на културна и истражувачка погранична соработка.

3.2.3. Структура на Културниот Центар

Културниот Центар е научна, пропагандна и културна институција која спаѓа под Општина Кукес. Нејзини составни делови ќе бидат историско – етнографската изложба за областа, изложбата за косовскиот егзодус од 1999 година, сали за состаноци и различни канцеларии.

- а. Историско-етнографскиот музеј на Кукес ќе ги изложува материјалите кои сведочат за древната историја на областа и за нејзините етнографски и културни особини;
- б. Музејот на косовскиот егзодус ќе изложува документи за гостоприемството што Кукес и околната област им го понудиле на илјадниците косовски бегалци во 1999 година. Бидејќи оваа криза опфати и други земји, како Македонија или Црна Гора, музејот ќе ги претстави и нив. За тоа ќе се побара соработката на сите заинтересирани во Косово, Албанија, Македонија, Црна Гора, како и на меѓународните хуманитарни организации. Музејот ќе служи како еден вид потсетник за народите во регионот, за да не се повторат етничките чистења на Балканот;
- в. Освен двете постојани изложби, Културниот центар ќе располага и со:
 - Сали за повремени изложби, на пр. уметнички дела, книги и др.;
 - Сали за состаноци опремени и со аудио-визуелни средства кои може да се користат и за обуки и др.;
 - Библиотека која ќе располага со книги за Кукес и за околната област, на албански и на други јазици;
 - Канцеларии и други простории за администрацијата;
 - Канцеларии кои ќе ом се нудат за користење за невладините организации и младинските организации во Кукес;
 - Продавници за уметнички предмети, сувенири и пропаганден материјал (разгледници, книги, брошури на разни јазици) за Кукес;
 - Кафе-бар.

3.2.5. Предвидениот буџет:

Бр	Активност	Вредност (Евра)	Можните поддржувачи	финансиски
1	Презентација на проектот пред жителите на Кукес	400	Општина	
2	Заеднички регионални средби за промовирање на проектот	4,000	Општините од регионот	
3	Активности за зајакнување на свеста	10,000	Општина, Локални медиуми, Донатори	
4	Средба на експерти за избор на материјал	8,000	Донатори, заедницата	
5	Средба со донатори	1,000	Заедницата	
6	Прибирање на музејскиот материјал	10,000	Донатори, заедницата	
7	Решавање на прашањето на сопственоста на зградата	1,000	Општината	
8	Реконструкција на зградата	200,000	Донатори	
9	Дизајнирање на просториите	20,000	Донатори, Општината	
10	Промоција на Центарот	3,000	Општината, Донатори	
	ВКУПНО	257,400		

4. Нацрт-предлози за други развојни проекти

Иако вниманието на работната група на семинарот во Кукес беше фокусирано на идејата за основање на Културниот центар, беа претставени и други идеи за развојни проекти. Две од нив, оценети како поинтересни, се дадени во продолжение, како проекти во зачеток, подготвени да се разработат и да се имплементираат од заедницата на Кукес и од општината во соработка со регионални и меѓународни партнери.

Бр. 1	Проект Основање на посебен одбор за асистирање во активностите за зголемувањето и зајакнувањето на пограничната соработка	Вид на програмата Создавање структури за поттикнување и поддршка на пограничните активности
<p>Краток опис на проектот</p> <p>Пограничната соработка претставува важен механизам за имплементирањето на стратегиите и програмите за развој на заедниците во Албанија и нивен значаен дел. Ваквите програми и стратегии станале мошне познат механизам за економски и социјален развој во многу региони во Европа, па целта на овој проект е да ги зајакне тие односи во градот и регионот на Кукес.</p> <p>Постојат неколку погранични спогодби на национално и локално ниво кои служат како основа за интензивирање на односите меѓу двете страни на границата на Албанија со Косово и со Македонија. Институционализацијата на овие спогодби според стандардите и параметрите на ЕУ ќе служи како важен инструмент за подобрување на состојбата на селата и градовите.</p> <p>Предвидените активности вклучуваат:</p> <p>Градоначалниците на општините Шкодер (Скадар), Призрен и Гостивар ќе ги започнат контактите меѓу општините и ќе го промовираат проектот;</p> <p>ГТЗ (GTZ) ќе обезбеди техничка помош во врска со економските и правните аспекти;</p> <p>Ќе се имплементираат заеднички погранични проекти.</p>		
<p>Очекувани резултати</p> <p>Разновидни активности организирани во Кукес со општини на Косово и Македонија;</p> <p>Економски развој на пограничните села и градови;</p> <p>Подобрени односи со соседите од другата страна на границата.</p>		<p>Целни групи</p> <p>Пограничните градови и села во Албанија, Косово и Македонија.</p>
<p>Можни актери</p> <p>Општина Кукес со општините Призрен и Гостивар;</p> <p>Погранични општини.</p>		<p>Можни контрибутори во проектот</p> <p>ГТЗ (за техничката помош)</p>

Предуслови Пограничните спогодби меѓу градовите на Албанија, Косово и Македонија; Средба на градоначалниците на општините на Кукес, Призрен и Гостивар, за поддршка на ова иницијатива.	Фактори на ризик Политичките односи помеѓу трите земји.
Вкупно трошоци	20,000 Евра
Контакт лице за проектот: Директорот на Секторот за односи со странство во Општина Кукес	
Период на имплементирање: 2006-2007 год.	Период на влијанието: после една година

Бр. 2	Проект Подготовка на информативен пакет за странските инвеститори во трговијата и за инвестициите во Кукес	Вид на програмата Создавање структури за поттикнување и поддршка на погранични активности
Краток опис на проектот Проектот има за цел да подготви информативен пакет за предностите кои ги нуди регионот на Кукес за домашниот бизнис и за привлекување на странски инвестиции.		
Очекувани резултати Создавање нов имиџ на областа на Кукес; Остварување отворена комуникација со претприемачите, локалните институции и потенцијалните партнери; Консолидација на соработката меѓу областа Кукес и странските партнери.		Фокус групи Индустијалци, асоцијации, Стопанска комора Кукес, други стопански комори, меѓународни институции и странски претприемачи заинтересирани да инвестираат во Албанија.
Актери Општината; Стопанската и индустриската комора; Локалните медиуми; Граѓанскиот сектор.		Можни контрибутори Трговска и индустриска комора; Општината.
Предуслови Размена на информации меѓу институциите		Фактори на ризик Отсуство на интерес за нови претприемништва и инвестиции
Вкупно трошоци		16.000 Евра
Контакт лице за проектот: Директорот на Секторот за односи со странство во Општина Кукес		
Период на имплементирање: 2006-2007 год.		Период на влијание: 2006 и натаму

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA KUKËS

Nr. 27/6 Prot

Kukës me 27.04.2006

Писмо за ангажирање на Градоначалникот на Кукес

Општина Кукес

Општината Кукес учествуваше со нејзини претставници во активностите на проектот за регионална соработка „Кукес-Призрен-Драгаш-Гостивар,, имплементиран од страна на Македонскиот центар за меѓународна соработка во Скопје, Институтот за демократија и медијација во Тирана и Косовскиот центар за развој во Гаковица, ценејќи го како важен и навремен придонес за вклучувањето на Кукес во пограничната соработка.

Општината Кукес ќе даде свој придонес во реализацијата на проектите составени на семинарите од 11 – 13 Март во Кукес и е спремна да се вклучи во реализирањето на другите преокти на Општините Призрен и Драгаш во Косово и на Општината Гостивар во Македонија. Изразувајќи ја нашата благодарност до организациите кои го имплементираат програничниот проект, Општината останува отворена на други регионални иницијативи во иднина од кои ќе профитираат сите заедници кои живеат во оваа област.

Градоначалникот

Osman ELEZI

Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim
Institute for Democracy and Mediation
Rr. Elbasanit PO Box 8177, Tirana, Albania
Tel: +355 4 340484 Fax: +355 4 347700
Website: www.idm-al.org E-mail: idm@sanx.net